

'S H A G E, den 14 Maart.

In onze Courant van Woensdag l. l., hadden wy alleenlyk tyden en plaats, om eenvoudiglyk het rapport aantehalen van Z. Exc. den heer de *Champagny*, Minister van het binnenlandsch bestuur te *Paris*, in naam van Z. M. den Keizer, in de zitting van den 5 dezer aan het Wetgevend Lichaam, betrekkelijk tot den toestand van het ryk gedurende het 13de jaar, ingeleverd; weshalven wy nu een feits van dit gewigtig stuk hier laten volgen:

Zyn. Excellentie begint met de reis, die Z. M. voerdeden jaar door zyn Ryk heeft ondernomen. Hy noemt de verbeteringen op, hy die gelegenheid door Z. M. te *Troves*, *Châlons* en *Magen* ontworpen. *Lyon* trok byzonderlyk des Keizers opmerking tot zig, alwaar hy middel heeft weten te vinden om de nyverheid weder op te wekken, en welke Stad hy welken met den *Rhône*, door het kanaal *Napoleon*, en met den Oceaan, door middel van de *Seine*, zal vereenigen. Het oude *Savoie*, lang onderdrukt door de staatzyt zynere vorige bezitters, is mede een voorwerp van zyne weldaden. Z. M. begeeft zig over de *Alpen* langs dien weg, welken zyn dienste ontworpen en zyne magt deed uitvoeren. De onderscheiden Seeden van het voormalig *Piemont* zyn gemoeten van zyne mildedigheid. *Turin* zal voortaan door eenen Broeder van Z. M. bestaand worden. *Genua*, tot nu toe vergeten, verkrygt weder een Lyceum. *Alexandrie* word het middenpunt, waaral de groote instituten is het krygskundige byeenkomen. *Genoa* alles gebrek hebbende, byzonder kragten, zonder watten, verheft zig thans onder Z. M. onmiddelyke regering te zyn; die Stad krygt nu hare noodwendigheden uit *Piemont*, en voorziet *Frankryk* met de voorsporenzelen haarer nyverheid. *Parma* en *Plazenza*, lang onzeker omtrent haar lot, worden ook door den oppersten van het ryk beheerscht. Oudenachtchen is *Italië* van gedaante veranderd. Het aloude Koningryk van *Lombardye* is op de steun van *Napoleon* herboren. *Milaa*, *Mantua* enz. begroeten thans binnen derzelver muren in hem, dien zy bevoorens als overwinnaar vereerden, haar Koning, en *Italië* is grootfch daar het wetten van eenen nieuwen *Charlemagne* ontvangt.

Op eens is geheel *Engeland* verhaast, op de tyding, dat de Keizer zig op het strand te *Boulogne*, midden onder zyne keurbeiden bevind. Deszelfs Ministerie is het eger gelukt, eene magtige afwending op het Vasteland tot stand te brengen. Op eens verandert de Keizer zyn vooraemen, binnen weinige dagen is hy met zyn leger van de kusten van het Kanaal van de boorden van den *Rhône* binnen even weinig tyds bevind hy zig te *Ulm*, te *Wenen*, te *Austerlitz*. Hier is in dezen veldtocht, dat hy meermaal niet meer dan een bos streef tot bed en den hemel tot eene tent hebbende, eger de tougels van zyn gebied geheel in handen hield, en zo wel voor het welzyn zynere soldaten als van zyn Volk, zorgde.

De Geseftlykheid en het Tribunal de *Cassation* hebben zig voortreffelyk van hun pligt gekweten. De zekerheid is thans algemeen over het geheele Ryk, de regtbanken hebben nu veel minder misdaden te straffen dan voorheen, en de onlangs opgerigte kompanien de reserve zyn een nieuw middel om dezelve zo veel te meer nog tegen te gaan.

De *Alpen* en *Appennynen*, die tot nu toe niet dan barre rotzina waren, zyn thans door kunst gelyk gemaakt, de zwaarste rytingen gaan nu gemaklyk over de kruinen van den *Simplon* en den berg *Cenis*; verscheiden nieuwe wegen zyn door de zorg van het Gouvernement aangelegd; de bruggen over den *Rhône* te *Kehl* en te *Bressach*, gelyk ook over de andere rivieren in het ryk worden hersteld; de *Po*, word van den voet der *Alpen* af, tot *Venetië* bevaarbaar gemaakt; zes groote kanaalen zullen weldragerend zyn; van dat van *St. Quentin*, zyn de 21 sluizen op twee na gereed; aan eenige kanaalen van minder aangelang dan die van *St. Valery*, *Sedan* enz. word vlytig gearbeid, en verscheiden anderen zal men nog binnen kort ontpinnen; de meeste der Franfche havens zyn thans veel gemaklyker en veel zekerder dan voorheen; te *Antwerpen* heeft men dokken gemaakt; alle de havens aan het kanaal zyn meer of min verbeterd, gelyk ook die van *Cette* en *Marseille*, zes Millioenen en 800.000 Francs zyn voor de militaire havens afgegeven. De nieuwe haven, *Bonaparte* genaamd, zal in het Kanaal weldra de fchrik van *Engeland* worden; drie telegraphische lynen gaan naar *Brest*, naar *Brussel* en *Straatsburg*, de middenste daarvan heeft deszelfs zy takken naar *Boulogne* en *Kaap Grines*; eene vierde zal binnen zes maanden zig over *Lyon* en *Turin* tot *Milaa* uitstrekken. Twee nieuwe steden verheffen zig in een landschap, dat voorheen door burgeroorlogen verwoest wierd; *Napoleonville* zal in vredes-tyd het middenpunt van koophandel, en in oorlogs-tyd de stapelplaats voor de noodwendigheden onzer marine zyn. Ook de hoofdstad zal binnen kort door een aanzienlyk aantal veranderingen en verbeteringen geheel verfraaid zyn; de godshuizen en hospitalen, zo wel van deze hoofdstad als van het geheele ryk zyn veranderd en op eenen meer eenvoudigen voet ingerigt; de bedelary heeft in verscheiden departementen byna geheel opgehouden; en eindlyk ook de staat der gevangenisfen is verbeterd.

De tydwyzer is veranderd, de onnutte regelmatigheid van die, welke de revolutie had doen geboren worden, is aan de noodzaaklykheid der commercie en politieke betrekkingen opgeofferd; eene andere instelling van de revolutie die der maaten en gewigten, dat voortbrengzel der wysheid, zal door het Gouvernement met kracht gehandhaafd worden.

De landbouw word zeer aangemoedigd; aan de droegmakeryen der moeranen van *Rocheport*, *Gotentin*, en der polders in het Belgische word met yver gearbeid; drie nieuwe Nationale fchaapskooyen van Spaanfche schapen zyn dit jaar in het Zuiden, Oosten en Westen van het ryk gevestigd; de Franfche industrie is ook zeer aangemoedigd; eene school van kunsten en wetenschappen zal zo wel te *St. Maximin* als te *Beaufort* worden opgerigt; de Polytechnische school is door het nieuwe ingevoerde reglement tot volmaakter trap gekomen. *Turin* en *Genya* hebben hunne univerfiteiten weder gekregen; negen regtsgeleerde scholen en negen-en-twintig Lyceën zyn over het geheele ryk in werking.

De Franfche bank heeft, wel is waar, wezenlyke diensten

bewezen, maar heeft nogthans niet beantwoord aan het geen men van dezelve konde verwagten; de Keizer heeft eger met genoegza de foliditeit van dezelve erkend, en de onvolmaaktheden daarvan zullen weldra zo veel mogelyk uit den weg worden geruimd; Z. M. verzekert ftellig dan ooit, dat gedurende zyne regering geen gemunt papier in omloop zal gebragt of eenige verandering aan de muntfpecien bevestigd worden; de Ministers van Finantien hebben verflag aan Z. M. gedaan van den voorpoedigen staat der geldmiddelen; er zal eene aanmerklyke verandering in de wetten van het budget komen, dezelve zullen het voornemen van Z. M. kenfchetzen, om een algemeen permanent systeem van Finantie daar te stellen. Maar de zekerheid des lands vereischt, dat een ralyk leger onderhouden, en eene gedugte vloot ter befcherming van onzen koophandel en kolonien gebouwd en bemand worde. Z. M. meent dat 800 millioen in oogloofstyd, en meer dan 600 mill. in vredeftyd daartoe voldoen zullen. De foldyden zyn dit jaar door den onderftand die men den foldaat van vleefch en brood gegeven heeft, eenigzins vermeerderd. De nationale domeinen komen langs eenen wyzen en verftandigen weg in handen van de Caisse des Amortisements. Het is de wil van den Keizer, gelyk ook het voornemen van de Natie om de marine te vergroten; onze flotille zal weldra de overwinnaars van *Ulm* en *Austerlitz* weder op deszelfs bodems ontfangen, maar deze oorlogftoetbereidfel zullen eenen Vrede uitwerken, waar door wy kunnen verzekerd zyn van in het vervolg niet weder onder de beuzelagtigte voorwenzels te worden aangevallen.

Holland, de 110 Departementen van *Frankryk*, het Koningryk *Italië*, *Pensie*, *Dalmatie*, *Iffrie* en *Napels* zyn thans onder de befcherming van den Keizerlyken Adelaar. *Beieren*, *Wurtemberg*, *Baden* en verscheiden andere voornaame mogendheden van *Duitschland* zyn onze Bondgenooten. *Spanje* heeft eene werkzaamheid betoond, die wy zeer moeten roemen; in de vorige oorlogen boden *Engeland* en *Rusland* den Keizer van *Oostenryk* eene vergroting van zyne bezittingen in *Pasie* aan; maar die Monarch thans beter onderdicht van den staat van zaaken, heeft het gevaar van eene alliantie met *Engeland* erkend, en laat het aan *Frankryk* alleen over, om zig met *Italië* en *Frankryk* te bemoeien; de Keizer van *Rusland* voor het tegenwoordige niet in staat om ons eenig kwaad te toebrengen, zal weldra gevoelen, dat de vrendfchap met *Frankryk* de waare Staatkunde van zyn land is; de Keizer heeft met *Napels* eenen vrede gefloten, die terftond gefchonden wierd, en den val van dat Koninglyk Huis met zig fleepte; hy bied ook *Engeland* den vrede aan; hy eifcht niet dat die Mogendheid op de groote verandering, die zy in de *Indiën* gemaakt heeft, terug come, even weinig als hy *Oostenryk* en *Rusland* op de verdeling van *Polen* meende terug te moeten brengen. *Turkye*, het welk gedurig onder de verdrukking van *Rusland* gezugt heeft, zal door Z. M. den Keizer, nu hy *Dalmatie* verkregen heeft, voortaan als de oudfte zynere bondgenooten verdedigd, en in staat gesteld worden, om zyne onafhanklykheid, by welke *Frankryk* meer dan eenige Mogendheid belang heeft, te handhaven.

Dat *Engeland* nu eindlyk van deszelfs onvermogen overtuigd worde, dat die Mogendheid het niet wage, om eene vierde Coalitie tot stand te brengen, ook dan niet als het in de orde der zaaken mogelyk zoude kunnen zyn, om dezelve te vernieuwen.

H O N G A R Y E N.

SEMLIN, den 13 February. Volgens de jongfte berigten uit *Servien*, heeft onlangs aan de *Drina*, naar den kant van *Lerzowze*, tusfchen de Turken van *Bosniën* en de Serviers, een allerhevigst gevegt plaats gehad. De Turken herhaalden tot drie maal den aanval, doch werden met een verlies van omtrent 2000 man terug geflagen; waar na dezelve, in de grootfte wanorde, naar de Gebergten, op eenigen afstand van de *Drina* gelegen, gevlugt zyn. — De Serviers zyn tot op eenen fnaphaanfchoot van *Novi-Pasjar* doorgedrongen; hebbende de Pacha dier Plaats de wyk naar *Novi-Masto* genomen. Laater berigten zeggen, dat deze laatste Stad door de Montenegrinen, die in *Bosniën* gerukt waren, stormenderhand is ingenomen en omtrent 3000 Turken, die zig aldaar bevonden, over de kling hebben doen fpringen. Indien deze tyding bevestigd word, is de vereeniging der Montenegrinen met de Serviers tot stand gebragt, en deze laufften hebben dus eenen Bondgenoot bekomen, die hun van zeer groot nut kan zyn. Naar den kant van *Morawa* zyn de Serviers niet minder gelukkig geweest, en, naar men verzekert, zyn dezelve tot *Papani*, een Dorp in de nabylheid van *Nisfa*, doorgedrongen. De Turkfche troupen, die zig op de grenzen bevonden, hebben zig in deze laatste Stad geworpen.

BATAAFSCHE REPUBLIEK.

BREDA, den 9 Maart. De affchuwlyke misdaad van brandftigting ter afperping van geld, of het zogenaande, in onze ftrecken gedagte leggen van brand-brieven, fchynt weder plaats te willen grypen. Heden inden na-nagt, is eene hoerders onder de Jurisdicte van *Ter Heide* gantfchlyk afgebrand, zonder dat men iets heeft kunnen redden dan den huisraad en een gedeelte van het vee; zynde huis, fchuuren, granen, enz. tot afch verterd. Het ysklyte by dezen ramp is, dat men (ten minste aldus luiden de berigten) de duidelyke fpooren heeft menen te ontdekken, dat de boerenwoning boosaartiglyk aan vier kanten in den brand getrokken was, en men voegt er by, dat de huisman herhaalde brieven ontvangen had, in welken een onbekende hem bedreigde, indien hy zekere fom gelds niet op zekere hem aangeduide plaats uederlag, zyne woning in brand te zullen fteken; welke gruwelzaad dan ook eindlyk, op de gezegde wyze, volvoerd zyn zyn. Om der menfcheids en der algemeene veiligheids wille, moet men hopen, dat deze berigten niet in alles met de waarheid overeenkomstig mogen zyn, ea dat dit foort van wanbedryf, waar van men, zedert de teregftelling van den berigten *Adriaan van Campen* in April 1787, alhier weinig gehoord had, niet op nieuw het hoofd more opfteken. In allen gevalle mag men van den yver der Justitie verwagten, dat zy alles doen zal, wat

(Het Vervolg op den kant van deze Bladz.)

Schoon wy niet onderrigt zyn, of die Minister terug geroepen zal worden, kan men nogthans verzekeren, dat de regering bevel aan hem gezonden heeft, om voortaan in zyne gefprekken, niet opzig tot de Franfche regering, omzigtiger te zyn. Volgens berigten uit *CASSEL*, was de heer *Taylor*, minister van *Engeland* by het Keurvorstlyk hof van *Hesse*, van daar vertrokken, om naar *Londen* te keien; zynde hy door den heer *Far*, minister der bakenlandfche zaaken, terug geroepen. Uit *BRUSSEL* meld men, onder den 14den dezer, dat aldaar agtervolgens twee kouriers, komende van *Paris*, waren doorgetrokken, zig naar den *Hag* begevende.

De *Ryksbrieven* tot den 9den dezer zyn van geen belang. Tot op het fluiten dezer zyn de *Franfche brieven* van den 14den dezer niet aangekomen.

In een dagblad van *NEW-YORK* van den 6den lauffleden, word het volgende gemeld, omtrent den generaal *Armstrong*, gezant van de *Verenigde Staten* te *Paris*:

AMSTERDAM, den 13 Maart. Den 12 Maart is in *Tesfel* niets binnen gekomen. Den 11 dezo is in 't Vlie binnen gekomen A. van den Oever en R. Reurds van Griezziel. Van de Helder word in dero den 12 dezer gemeld, dat in de gepasfeerde nacht op de Zuidwal aan de grond gedreven is 't fchip *de Goele Hef*. Capt. P. Klinkert, gedestineerd naar de *Golf-Zee*, heeft een fchuit by zig tot adfiffentie.

De *Cours* van de *WISSEL* is heden op *Madrid* 884. *Riften* 90. *Cadix* 91. *Stivien* 91. *alle vier* 51 valles. *Lissabon* 43. *alle vier* 44. *Porto* 44. *Livorno* 934. *Genya* 86. *Brussel* 53. *dito* op 2 *Lifo* 53. *Bordeaux* op 1 en 2 *Lifo* 53. *Londen* op 2 *Lifo* 53. *dito* op 2

